

PESMI

Ivan Minatti

Ivan Minatti, rojen 1924 v Slovenskih Konjicah, je študiral v Ljubljani, kjer je 1943 tudi maturiral, se vpisal na medicino in odšel v partizane. Po vojni je diplomiral na slavistiki, bil urednik Mladinske revije, Besede, od leta 1947 je urednik pri založbi Mladinska knjiga.

Pesmi je začel pisati v gimnazijskih letih, objavljati pa je pričel v partizanih. V ta čas sodijo tudi njegova prva zrela pesniška dela, saj je tudi kot partizanski pesnik eden najzanimivejših. Del teh pesmi je skupaj z novejšimi izšel v zbirki S poti (1947), s katero je Minatti zanesljivo stopil v slovensko sodobno liriko in postal eden njenih najpomembnejših glasnikov. 1955 je izšla druga Minattijeva pesniška zbirka Pa bo pomlad prišla (nagrada Društva slovenskih pisateljev), 1963 tretja, Nekoga moraš imeti rad (nagrada Prešernovega sklada) in leto pozneje antologijski izbor Bolečina nedoživetega ter izbor partizanske lirike Veter poje. S temi zbirkami si je Minatti priboril za naše razmere izjemno širok krog bravcev, priznanje kritike in pozornost prevajavcev. Izšla sta tudi dva izbora njegove lirike v prevodu, eden v srbohrvaščini, drugi v trojezični izdaji, v slovenščini, srbohrvaščini in makedonščini, pa tudi pesnik sam veliko prevaja, zlasti iz srbohrvaščine, makedonščine, češčine, slovaščine in francoščine. V posebnih knjižnih izdajah so izšli njegovi prevodi Blaža Koneskega, Aca Šopova, Slavka Janevskega, Dragutina Tadijanovića, Desanke Maksimović, Antologija sodobne makedonske poezije, izbor iz ciganske in črnske lirike itd.

ISKANJE BESEDE

Kje si
čista kot voda ki jo pijejo srne
dobra kot kruh v materinih rokah
kot jok otroka kot prva žalost iskrena
kje si
beseda prava
beseda resnična
resničnejša od življenja

ti trpka skala živa rana
v srcu živih mrtvih na nekem stranskem tiru
neizpolnjena obljuba
davnim grobovom
kje si
drzna vitka ladja v oceanu upanja
ti oddavna priklenjena na galejo
ptica svobodna ptica ponosna
z zelenjem in daljavami v očeh
ti zlata školjka med jalovimi lupinami
ti smeh neba roke zaljubljenec
krik muka pesnikov iskalcev in verujočih
ti edina

kje si
pokončni jambor
z belimi šumeči jadri

TERMITNJAK

Ne pregrizeš se čez ta prag
ne prevrtaš zidu

Tekajmo tekajmo mravljice
naravnost ali naokoli
navzkriž ali počez
Kakorkoli
Za mrvico sanj
za drobcem nekakšne sreče

mravljice
trgajmo se za mastnega hrošča
z brezzobimi čeljustmi
grabimo si izpred nenasitnih ust
marljive mravljice
Nekoč je rjovela zemlja
in rjoveli možje
in žene so bile možje
in otroci možje
Ta zemlja je bila
dom in grob
kruh in mati
a srce okop
mravljice
In govorilo se je
le vkup le vkup uboga gmajna
in druge take besede
za pravdo in svobodo
in še druge take besede
dandanes zapisane v čitankah
za spodbudno branje

dandanes
bridek priokus v ustih enih
posmeh v drugih
dandanes
raznežena pravljica
v spominu postarnih vojakov
v podstrešnicah ali za točilno mizo
dandanes
malce obrabljen
a še uspešen trnek
na palici teh ki jih vihtijo
Mravljice počez
Mravljice navzkriž

Ne pregrizeš se čez ta prag
ne prevrtaš zidu
Na vsaki nogi tenka nevidna nitka
In okoli vratu

SRECUJEMO SE

Srečujemo se vsak dan
po cestah na vlakih v postelji
z votlo temo
in pošastnim sesajočim pajkom samote
v sebi
in ko da ni to nič
imamo polna usta
Dober dan S spoštovanjem
Moj bog kako ljubko Da da saj imate prav
in drugih higieničnih izrazov
a nam je vsega tega prekleto malo mar
In Ljubim te s tistimi ljubkimi prismuknjenostmi
ki sodijo zraven
(vanje verjamejo samo
še čisto mladi in svetli ljudje)
je kot obnošeno poležano spodnje perilo
Ko da ni to nič
si trebimo zobe in nohte
in vzgajamo
malčke in vse drugo
vsiljujemo svoje resnice
in ubijamo zaradi njih
(dovolj da ubiješ nebo v očeh)
mi usahli vodnjaki
na cestah po vlakih za mizo in v postelji
ki ne vemo več
za kristalnočisto gladino nekoč v sebi
pazimo samo še to
da so pokrovi v nas dobro zapahnjene
in da se nihče
ne nagne čez rob
da bi izmeril našo praznoto

Do obupa ravnodušni
S pajkom samote v sebi
ki se pohlepno krči in razteza
in sesa sesa

KO BOM TIH IN DOBER

Rad jih imam
molčeca okna
s cestami in hrepenenjem
pod pol zaprtimi oknicami
rad jih imam
steze ki z drobnimi stopinjami
drže do samotnih dreves
staro samotno drevo
rad jih imam
daljne zvonove nad zamišljenim barjem
in otožne ptice v ločju
rad vas imam
tihe dobre stvari

Nihče te mi ne vzame
mehki zeleni pogled trav
nihče
mali rdeči čudež ciklame
nihče
topla dišeča julijska prst
ki te odsotno pretakam med prsti
vse bolj boš moja
vse bolj bom tvoj —
ko bom tih in dober
Tudi jaz
trava med travami
drevo med drevesi
bom stal z razprostrtimi rokami
in objemal
zvezde oblake in ptice
in se pogovarjal s tabo zemlja
dolgo dolgo

takrat bom tih in dober
tudi jaz

REKLA SVA

Odhajam?
Kot že tolikokrat?
Kje se konča ta trpka nedoumljiva pot?
Na hladnem ognjišču žalosti
zogleneli ostanki domačnosti
stene slike rože
so trudni tuji obrazi na peronu
ko pripelje zadnji vlak
drobne reči so zgubile dušo
tehtam jih na dlani
hladne kamne
skelete nečesa davno znanega in bližnjega
in ne vem kaj z njimi
Sva se preveč ljubila?
Rekla sva najine roke
so varen most
nad breznom vsakdanjosti
rekla sva najine oči
so dobra luč v temi
nikoli ne bova zašla
Najini srci sva rekla
sta eno samo brezdanje srce
Sva se preveč ljubila?
Gledam te skozi priprte zenice
da ne zaslišiš vprašanja:
kdo si

TRUDEN SEM

Truden sem pravim
upehana žival
ki jo gonijo
zdaj s sladko besedo
zdaj s kolom
mimo vseh postaj
in si želi samo še
tiste poslednje
da bi se vdano stegnila
truden sem pravim

Številka sem pravim
ki jo je zapisala
neka neznana vsegamogoča roka
v nekakšno razpredelnico
brezoseben mrtev drobiž
postavka v tujem računu
tilnik za vsakršen jarem
tarča za kdovekatero kroglo
trebuh za katerikoli bajonet
številka sem pravim

Stroj sem pravim
kolesce med kolesci
ki hlastno in vztrajno
zasajajo ostre zobce
v soseda
hladne kovinske zobe
natanko v srce in dušo
četudi nihče ne pritisne na vzvod
Stroj sem pravim
ki komaj še ve kakšne barve
so vrbe vode in ženine oči
spomladi

Stroj sem pravim

Dragocen je človek odgovarjajo